

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ВИВЧЕННЯ ГОТЕЛЬНО- РЕСТОРАННОГО УСТАТКУВАННЯ

*Кондратюк В.Л.
м.Тернопіль*

***Анотація.** Розкрито особливості навчання майбутніх фахівців сфери обслуговування безпеки праці при вивченні і експлуатації готельно-ресторанного устаткування. Зосереджено увагу на дотриманні безпечних умов праці при проведенні лабораторно-практичних робіт з дисципліни «Устаткування закладів сфери послуг».*

***Ключові слова:** охорона праці, лабораторно-практичні роботи, готель, ресторан.*

Однією з важливих форм навчальної роботи з підготовки фахівців готельно-ресторанного господарства є лабораторно-практичні роботи з дисципліни «Устаткування закладів сфери послуг».

Для проведення лабораторно-практичних робіт потрібно мати приміщення з необхідною площею, з належним санітарним станом та з потрібним обладнанням. Все це буде сприяти їх проведенню на належному рівні. Згідно завданню в навчальному процесі лабораторно-практичні роботи займають проміжне місце між теоретичним і виробничим навчанням і є важливим засобом зв'язку теорії з практикою. Все це в значній мірі впливає на визначення виду, тематики і змісту лабораторно-практичних робіт, терміну їх проведення, методів і прийомів керівництва діяльністю студентів.

Щоб заняття були ефективними і досягли поставленої мети, викладачу необхідно старанно до них готуватись і правильно обладнати робочі місця, слідкувати за тим, щоб вони були забезпечені всіма необхідними машинами, вузлами, приладами і пристроями, добре продумати план і методичку проведення занять. Мета лабораторно-практичних робіт – закріпити, поглибити, розширити й конкретизувати знання, одержані на лекціях і засвоєні вдома при вивченні матеріалу; оволодіти початковими уміннями і навиками з експлуатації обладнання, яке використовується в готелях і ресторанах, їх регулюванням, демонтажем і монтажем, використанням інструменту та пристроїв.

Ми ставимо за мету окреслити дотримання безпечних умов праці при проведенні лабораторно-практичних робіт з дисципліни «Устаткування закладів сфери послуг».

Устаткування закладів готельно-ресторанного господарства надзвичайно різноманітне. Якщо в готелях переважають побутові прилади, аудіо- та відеотехніка, то ресторанне устаткування включає в себе механічне, сортувальне-калібрувальне, очищувальне та мийне, подрібнювальне та різальне, місильно-перемішувальне, дозувальне-формувальне та пресувальне, харчо-варильне та жаро-пекарське, водонагрівальне та допоміжне теплове устаткування, холодильні агрегати, ваговимірювальне устаткування та реєстратори розрахункових операцій.

Для кожної практичної роботи в лабораторії необхідно створити робоче місце, на якому має бути виписка основних правил безпеки, культури праці, плакати, підручники.

Для прикладу можна навести одну з найпростіших інструкцій:

ІНСТРУКЦІЯ

з охорони праці під час роботи з електричною праскою

I. Загальні положення

1.1. До роботи з електричною праскою допускаються студенти, які пройшли

медичний огляд, відповідне навчання, отримали інструктаж на робочому місці, оволоділи безпечними прийомами і навичками праці та засвоїли вимоги даної інструкції.

1.2. Робоче місце необхідно організувати згідно з вимогами охорони праці, щоб виключити будь-яку можливість одержання травми студентами.

1.3. Виконувати необхідно тільки доручену роботу.

II. Вимоги безпеки перед початком роботи

Перед початком роботи необхідно:

2.1. Одягнути спецодяг (халат чи фартух, зав'язати волосся косинкою чи стрічкою).

2.2. Приготувати своє робоче місце, прибрати усі сторонні предмети, які можуть заважати в процесі роботи.

2.3. Перевірити справність електропраски (справність шнура, вилки, розетки) – при виявленні несправностей повідомити про це завідувача лабораторії чи викладача. Працювати несправною електропраскою забороняється.

2.4. Перевірити, щоб штепсельна вилка щільно входила в гніздо розетки.

2.5. Перевірити положення терморегулятора, встановити його у відповідне з видом тканини, що обробляється, положення.

2.6. У приміщеннях з бетонними підлогами необхідно перевірити наявність гумового килимка під ногами.

2.7. Прасувальний стіл чи дошку необхідно встановити на такій висоті, щоб зручно було працювати.

III. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Під час роботи електричною праскою необхідно обов'язково стояти на діелектричному килимку.

3.2. Вмикати і вимикати електропраску потрібно тільки сухими руками, тримаючи за корпус вилки, а не за шнур.

3.3. Необхідно стежити за тим, щоб подошва електропраски не доторкалась до шнура.

3.4. Ступінь нагріву праски забороняється перевіряти рукою.

3.5. Заборонено залишати електропраску ввімкненою в електромережу без нагляду, займатися сторонніми справами, розмовами.

3.6. Необхідно стежити за нормальною роботою електропраски, про всі несправності повідомляти завідувача лабораторії чи викладача.

Студентам забороняється самостійно ремонтувати електропраску і шнур.

3.7. Ставити електропраску під час роботи необхідно на мармурову, керамічну або металеву підставку.

3.8. Провід живлення електропраски повинен закріплюватись на кронштейні, який розміщений над серединою прасувального стола чи дошки і бути захищеним від механічних пошкоджень. Провід (шнур) живлення електропраски забороняється скручувати у кільце і намотувати на електропраску. Забороняється працювати електропраскою, у якої шнур скручений у кільце.

IV. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Після закінчення волого-теплової обробки тканини електропраску необхідно вимкнути з електромережі за корпус вилки.

4.2. Електропраску необхідно поставити на підставку, слідкуючи за тим, щоб поряд не було легкозаймистих матеріалів.

4.3. Провід живлення електропраски потрібно закріпити на кронштейні, щоб він не скручувався у кільце.

4.4. Необхідно, щоб електропраска повністю охолонула.

4.5. Заборонено охолоджувати електропраску водою, тому що в результаті таких

дій можна отримати опіки від утворення пари.

V. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. При виявленні пробивання електричного струму на корпус електропраски необхідно негайно вимкнути електропраску з електромережі, припинити роботу і повідомити про це завідувача лабораторії чи викладача.

5.2. У разі виникнення пожежі або загоряння необхідно:

вимкнути рубильник;

- вивести студентів з лабораторії у безпечне місце;

- зачинити вікна й двері, щоб вогонь не поширювався у сусіднє приміщення;

- приступити до ліквідації осередку вогню. Якщо це не можливо зробити своїми силами, то необхідно викликати пожежну службу за телефоном 101;

- при одержанні травми необхідно звернутись до викладача чи завідувача лабораторії. Вони нададуть необхідну першу допомогу, а в разі необхідності викликати швидку медичну допомогу за телефоном 103.

Також на робочому місці мають бути представлені типові зразки обладнання кожної групи, необхідні для виконання завдання. При зміні циклу на цих робочих місцях будуть виконуватися інші лабораторно-практичні роботи і все обладнання необхідно буде замінити іншими – згідно нових тем.

При підготовці до занять особливо увагу потрібно звернути на вивчення студентами правил безпеки праці як в цілому лабораторії, так і техніки безпеки на кожному робочому місці. Необхідно зробити аналіз порушень з безпеки праці на попередніх заняттях.

Допуск до роботи в лабораторії здійснюється у разі, якщо всі студенти пройшли навчання, первинний інструктаж і перевірку знань з охорони праці. Всі студенти перед початком роботи знайомляться з обладнанням лабораторії, та його обслуговуванням, застосуванням інструментів, використанням та зберіганням матеріалів, сировини тощо; вивчають інструкцію з питань охорони праці, правила техніки безпеки при проведенні експерименту. Проведення інструктажу завершується перевіркою знань та навичок безпечних методів праці шляхом усного опитування. Запис про проведення інструктажу реєструється в журналі інструктажів з охорони праці з обов'язковими підписами як того, кого інструктували, так і того, хто проводив інструктаж.

Під час інструктажу слід звернути увагу на травмонебезпечні види робіт, застерегти студентів від можливих травмувань при виконанні окремих робіт. З цією метою необхідно визначити можливі причини травматизму і вказати на необхідність дотримання певних вимог при роботі в лабораторії в цілому та на окремих робочих місцях зокрема.

Студент повинен:

- виконувати експериментальну частину роботи тільки після перевірки схеми установки викладачем та надання дозволу на початок роботи;

- дотримуватись правил техніки безпеки при роботі з електрообладнанням та машинами і механізмами, що мають рухомі частини;

- про помічені недоліки та небезпеку негайно повідомити викладача.

Забороняється:

- самостійно вмикати електричний щит та живлення на робочі місця;

- залишати робоче місце під час експерименту;

- самостійно проводити ремонт приладів та обладнання;

- проводити будь-які зміни у електричних схемах, розташування приладів та обладнання, перемикання окремих частин в процесі роботи установок.

Необхідно продумати при виконанні яких операцій, завдань студенти можуть допускати помилки. Якщо на заняттях вперше буде розбиратися будь-який прилад, то

при підготовці до занять викладач сам повинен його розібрати, скласти згідно технологічної карти, щоб уникнути помилок під час занять. Крім усього потрібно знати ступінь підготовки кожного студента до занять і врахувати на яку тему слід звернути увагу при поясненні нового матеріалу, щоб студенти не допускали помилок (найбільш характерних) у самостійній роботі.

Велике значення має вступний інструктаж з безпеки праці – це та частина заняття, коли проводять підготовку студентів до свідомого, максимально самостійного виконання завдання за допомогою безпечних і раціональних методів і прийомів, не допускаючи браку помилок та порушень безпеки праці. Особливо важливе значення вступний інструктаж має на першому занятті.

Тоді він повинен бути більш детальним, розгорнутим і займати значно більше часу, ніж на наступних заняттях. На першому занятті вступний інструктаж повинен бути в межах 25-30 хв., а на наступних – 10-15 хв.

Щоб правила безпеки праці були засвоєні студентами, їх потрібно пояснювати після показу робочих місць, на яких вони будуть працювати, і способів виконання завдання. Доцільно навести декілька прикладів порушення правил безпеки праці на попередніх заняттях (навіть іншими групами) і зробити їх аналіз.

Видавши завдання, викладач закінчує груповий вступний інструктаж і продовжує його на робочих місцях, де пояснює способи виконання завдання, а також особливу увагу звертає на контроль якості виконаної роботи, щоб студенти могли це робити самі в процесі заняття.

Щоб зацікавити студентів майбутньою роботою, потрібно нагадати їм, що при вивченні роботи та будови певного обладнання вони мають думати, якими можуть бути наслідки від неправильної експлуатації обладнання або неправильно виконаної роботи. Якщо якість виконання роботи після складання вузла проконтролювати неможливо, то необхідно сказати студентам, щоб без контролю викладача її не виконували. На робочому місці потрібно провести інструктаж з безпеки праці, звернути увагу тільки на ті питання, які характерні цьому місцю, завданню.

В процесі виконання самостійної роботи студенти дуже часто допускають помилки. В інструктажі не можна просто перераховувати їх. Основну увагу потрібно звернути на причини допущення помилок і на методи їх попередження. Під час вступного інструктажу не потрібно захоплюватись поясненням того, що вже відомо, тривалість інструктажу повинна бути мінімальною.

На наступних заняттях циклу у вступній частині достатньо зупинитись лише на головних питаннях завдання, на які студенти повинні в першу чергу звернути увагу, на помилках, допущених на попередньому занятті, а також нагадати основні правила безпеки праці. Після закінчення вступної частини студенти підписуються в журналі обліку інструктажів з безпеки праці.

Самостійна робота студентів і поточний інструктаж викладача є основною частиною уроку, тому що під час самостійної роботи досягається основна мета – формування умінь і навиків.

Від правильної організації цієї частини залежить успіх не тільки заняття, а й навчання в цілому. До самостійної роботи студенти приступають після закінчення вступного інструктажу, попередньо одержавши завдання.

В процесі роботи потрібно привчити студентів до самостійного вирішення завдання, опираючись на раніше отримані знання, власний досвід та інформацію, яка є в інструкційно-технологічній карті. Ступінь самостійності, що надається студентам в роботі, повинен бути диференційованим, враховуючи здібності і підготовку кожного.

Однак надання самостійності в роботі в жодному випадку не повинно перетворюватись у безконтрольність, відсутність постійного спостереження і допомоги з боку викладача. Допомога викладача не повинна бути у формі простої підказки, вона

повинна спонукати студентів робити аналіз помилок, причин їх появи. Викладач повинен вміло поєднувати індивідуальну роботу з кожним студентом і з усією групою, перевіряючи в процесі заняття їх знання.

При проведенні поточного інструктажу потрібно використовувати всі методи теоретичного і виробничого навчання: розповідь і пояснення – при вивченні будови обладнання; бесіда – для подолання студентами проблем при демонтажі, монтажі та регулюванні, тоді викладач шляхом вміло поставлених питань підводить їх до самостійного вирішення проблем. Якщо студент порушує правила безпеки праці, то не можна чекати того часу, коли він сам побачить наслідки цих порушень. Негайне втручання також потрібне і в тому випадку, коли неправильні прийоми в роботі, використання не того обладнання, яке потрібне за технологічним процесом, порушення порядку роботи, можуть вивести з ладу обладнання, інструменти, можуть когось травмувати.

Якщо при обході робочих місць і спостереженні за робочого студентів викладач переконується в тому, що вони допускають однотипні помилки, то замість індивідуального інструктажу є потреба провести інструктаж з усією групою.

Значне місце в поточному інструктажі повинна займати перевірка викладачем осмислених дій студентів при виконанні завдання. Зміст перевірки також можна розділити на заплановану (передбачену) і на ту, яка виникає в процесі роботи (непередбачену). До запланованої перевірки відноситься те, чого вимагає програма, і що передбачено в плані заняття. Зміст запланованої перевірки визначає аналіз попередніх занять та досвід викладача. Незапланована – виникає внаслідок постійного спостереження викладача за ходом роботи, вміння побачити замінки, неточності, які є наслідком недосконалого розуміння студентами тієї роботи, яку вони виконують. І в першому, і в другому випадку потрібна бесіда, яка допоможе студентові осмислити, зрозуміти ту роботу, яку необхідно виконати.

Таким чином, людина, яка володіє навичками та знаннями правил безпеки, враховує цей ризик і застосовує заходи, які його зменшують або зовсім виключають.

Список використаної літератури

1. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. Навчальний посібник. – Львів: Афіша, 2000. – 250 с.
2. Катренко Л.А., Пістун І.П. Охорона праці в галузі освіти: Навчальний посібник. – Суми: Видавництво «Університетська книга», 2001. – 339 с.
3. Заєць В. А., Нещадим Л. П. Охорона праці та техніка безпеки в готельно-ресторанному комплексі. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інноваційні технології в готельно-ресторанному бізнесі», 22-23 березня 2017 р. Київ: НУХТ, 2017 р с. 165–166.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ ІНТЕР'ЄРІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИХ КОМПЛЕКСІВ

*Гавришчак Г.Р.
м. Тернопіль*

Анотація. Обґрунтовано пріоритетні питання дотримання безпеки праці при проектуванні інтер'єрів готельно-ресторанних комплексів. Вони передбачають дотримання норм освітлення відповідно до призначення приміщення, норм компонування функціональних зон, пожежної безпеки та створення належних санітарно-гігієнічних умов, електробезпеки та навчання персоналу.